

Mehiläishoitotuki CAP-rahoituskausi 2024

CAP-kooste 2/2024

Mehiläinen-
lehti sai uuden
ilmeen

Esittelyssä
suomalainen
keskivertotarhaaja

Varaudu
parveilukauteen

Julkaisija:

Suomen Mehiläishoitajain Liitto SML ry
Finlands Biodlares Förbund FBF rf

Toimisto:

Ullanlinnankatu 1 A 3
00130 HELSINKI
010 387 4770, 044 306 3200
sml@hunaja.net
hunaja.net

Puheenjohtaja

Rami Heikkilä, 050 5116908
rami.heikkila@hunaja.net

Toiminnanjohtaja, päätoimittaja

Susanna Eloranta, 044 506 3200
susanna.eloranta@hunaja.net

Viestintäasiantuntija, toimitussihteeri

Virpi Aaltonen, 050 382 2428
virpi.aaltonen@hunaja.net

Tutkimusasiantuntija

Anneli Salonen, 050 470 6411
anneli.salonen@hunaja.net

Mehiläishoidon neuvoja

Maritta Martikkala, 050 303 0890
maritta.martikkala@hunaja.net

Taitto

Hanna Hauta-aho / Hanna Hau Oy

Lehti ilmestyy 5 kertaa vuonna 2024
Tilaushinta 85 €

Seuraavan lehden materiaalit ja
ilmoitukset viimeistään 20.5.2024.
Lehti ilmestyy viikolla 26.

Ilmoitushinnat löydät
nettisivuiltamme: hunaja.net/
mehilaistarhaus/mehilainen-lehti-ja-
muut-painotuotteet/mehilainen-lehti/

Jäsensivut:

hunaja.net/liitto/kirjaudu-jasensivulle

Etu- ja takakannen kuva:

Virpi Aaltonen

Painopaikka:

PunaMusta, Tampere 2024

EMON MERKITSEMISVÄRIT

Kevät koittaa mehiläis-
tarhoilla. Lue kevään ja
alkukesän hoitotöistä ja
tutustu talvitappiokyselyyn
kysymyksiin sivuilla 6–8.

Harjoittele kotimaisessa hunaja-
kisassa ja menesty Apimondiassa!
Neuvoja hunajan peruskäsittelyyn
ja huipputarkkaan tuunaukseen
löydät sivuilta 12–15.

Hunaja ja raparperi
ovat kirpeänmakea
pari. Kokeile hunajaisia
reseptejä sivuilta 30–31.

SISÄLTÖ

3 Kevään ensimmäinen Mehiläinen	17 Suomalaisen mehiläis-
tarhauksen syvin olemus
4 Lennosta	19 Perustarhaaja
5 ”Lapissa kaikki kukkii nopeasti...”	20 Pollineringstjänsten på Åland
6 Kevät keikkuu, karhut heräilevät ja parveilukuumeen tarkkailu alkaa	21 Förekomsten av amerikansk yngelröta i åländska bisamhällen
8 Tutustu talvitappiokyselyyn ja vastaa netissä	22 Valokuvakilpailu vireille
9 Ministeriössä keskusteltiin mehiläisalasta	23 Kamera käteen ja kameran eteen
10 Monenlaisia tarhaajia, monenlaista hunajaa	24 Pohjoisen pölyttäjät
12 Parhaat niksit Apimodian hunajakilpailuun	25 Uusia kasveja haitallisten vieraslajien luetteloon
13 Apimodian kilpailuhunajat Kööpenhaminaan	26 Varroa kestävien kuhnurien paritustarha Ruovedelle
14 Hunajan epäpuhtaudet	27 Lyhyesti
15 Kuka tuottaa Suomen parhaan hunajan 2024?	28 In memoriam Pentti Sippo
16 Miten onnistuu mehiläispölytys maaliskuussa?	28 Tapahtumat
	30 Kirpeän ja makean mainio liitto
	32 Myydään

Ministeriössä keskusteltiin mehiläisalasta

Maa- ja metsätalousministeriö kutsui maaliskuussa mehiläisalan toimijat pohtimaan CAP-hankkeen toteutusta ja alan ajankohtaisia kysymyksiä.

Maa- ja metsätalousministeriö järjesti maaliskuussa kattavan mehiläisalan esittely- ja keskustelutilaisuuden CAP-hankkeiden toteuttajille. Tilaisuutta johti neuvotteleva virkamies **Pekka Sandholm**, ja SML:n hanketta esittelivät toiminnanjohtaja **Susanna Eloranta** ja puheenjohtaja **Rami Heikkilä**. Suomen Tumman Mehiläisen Hoitajien yhdistystä edusti **Markku Pöyhönen** ja Ahvenanmaan mehiläishoitajia Teamsin kautta **Marit Wiklöv**. Hanke-esityksistä ilmeni, että kaikki mehiläisalan CAP-hankkeet ovat lähteneet hyvin käyntiin. Juristi **Eija Korpela** esitteli CAPia Ruokaviraston näkökulmasta, ja ministeriön erityisasiantuntija **Milja Keskinen** puolestaan vertaili Suomen ja muiden maiden CAP-hankkeiden toteutusta.

Esittelyiden lisäksi tilaisuuden tavoitteena oli kerätä kokemuksia CAP-hankkeesta niin ministeriön, Ruokaviraston kuin hankkeiden toteuttajien näkökulmasta. Yhteinen näkemys oli, että CAPista on aiheutunut huomattavasti enemmän hallinnollista taakkaa kuin aiemmasta EU-ohjelmasta. Yhteisesti todettiin myös, että CAPIin siirtyminen ei sujunut aivan toivotusti. Oli kaikille tahoille yllätys, että CAP aiheutti EU-ohjelmaan verrattuna suuria muutoksia hallintoon, rahoitukseen ja toteutukseen. Nyt kun CAP27-ohjelma-kausi lähenee loppuaan, aletaan EU:ssa hyljälleen suunnitella uutta ohjelmakautta. SML on myös osaltaan aktiivinen uuden kauden suunnitteluvaiheessa.

Pesäkohtaisen tuen ehdot jäivät ennalleen

Yksi tilaisuuden aiheista oli mehiläistalouden pesäkohtainen talveutustuki, josta oli kertomassa ministeriön erityisasiantuntija **Mika Survonon**. Tukisumma on edelleen 25 euroa pesältä ja tuen alaraja 15 pesää. Tuen ehtoihin kuuluu myös, että tarhaaja saa myyntituloja mehiläistaloudesta ja

noudattaa eläinrekisterilainsäädäntöä. Tuesta käytiin tilaisuudessa hyvä keskustelu. Ruokavirasto on toivonut vuodelle 2025 muutoksia pesien sijainnin ilmoittamiseen. SML seuraa tilannetta ja osallistuu asian suunnitteluun, sillä siirtohoidon näkökulma tulee huomioida. SML myös korosti, että pesätukien digitaalista hakujärjestelmää tulee kehittää käyttäjäystävälliseen suuntaan, jotta tuenhaku helpotuisi. SML järjestää keväällä koulutuksen helpottaakseen tarhaajien tukihakua. Keskustelua käytiin myös luomutuista. Survosen mukaan niistä järjestetään erillinen tapaaminen.

Hunajadirektiivin päivitys muuttaa pakkausmerkintöjä

Ministeriön hallitusneuvos **Anne Haikonen** esitteli hunajadirektiivin päivityksen etenemistä EU:ssa. Muutoksia on tulossa eri maista peräisin olevien hunajasekoitusten alkuperämerkintöihin. Direktiivin (2001/110/EY) astuttua voimaan pakkauksen etupuolella on ilmoitettava hunajan alkuperämaat paino-osuuden mukaan alenevassa järjestyksessä sekä kunkin alkuperämaan prosenttiosuus. Jäsenvaltiot voivat kuitenkin päättää ilmoittaa vain neljän suurimman alkuperämaan prosenttiosuudet, kunhan ne edustavat yli 50 %:a seoksen painosta. Jos 50 % ei täyty, tulee ilmoittaa kaikki maat. Hyvin pienissä pakkauksissa alkuperämaat voidaan ilmoittaa ISO 3166-1 standardin kaksikirjaimisilla maatunnuksilla. Lisäksi direktiivin muutoksessa kielletään suodatetun hunajan myyminen hunajana. Hunajadirektiivi astuu voimaan kesän 2024 aikana, jonka jälkeen syksyllä voidaan aloittaa kansallinen täytäntöönpano.

Luke koordinoi tumman mehiläisen suojelua

Tutkija **Petra Tuunainen** Lukesta esitteli tummien mehiläisten suojelutyötä, joka

on osa CAP-suunnitelman alkuperäisrotujen perimän säilytystä. Tehtävää varten on perustettu geenityöryhmä, joka edistää pohjolan tumman mehiläisen geenivarojen säilytystä käytännön toimilla sekä toimimalla yhdyslinkkinä SML:n, Suomen Tumman Mehiläisen Hoitajien, MMM:n ja Luken välillä. Luken tilastojohtaja **Faiz Alshuhail** puolestaan kertoi mehiläissektorin tietojen tilastoinnista. Luken tehtävänä on koordinoita alan tilastointia, sillä tiedot toimitetaan Euroopan komissioon asti. ●

TEKSTI JA KUVAT SUSANNA ELORANTA

Puheenjohtaja Rami Heikkilä ja toiminnanjohtaja Susanna Eloranta edustivat tilaisuudessa SML:ää. Ministeriön näkemyksistä kertoivat muun muassa Pekka Sandholm (alh. vas.) ja Milja Keskinen.

Kevät keikkuu, karhut heräilevät ja parveilukuumeen tarkkailu alkaa

Kevät kututtelee tarhaajan mieltä. Puhdistuslentoja ja pajun kukintaa odotetaan kiihkeästi. Pitääkö antaa ruokaa, ja onko parveilua odotettavissa jo toukokuussa vai vasta kesäkuussa? Karhut heräilevät, ja ensimmäiset karhuvahingot tapahtuvat yleensä huhtikuun alussa.

Mehiläishoidossa joutuu usein ennustamaan säätä. Maaliskuun loppupuolen yöt näyttävät sääennusteiden mukaan kylmiltä ja päivällä hädin tuskin päästään viiteen asteeseen etelässäkään. Jonain päivä lämpöä saattaa kuitenkin olla sen verran, että lähtökuopissaan odottavat mehiläiset pääsevät ulos tarpeilleen. Puhdistuslentoja tehdään pienissä erissä, ja sikiöinti alkaa vähitellen keskellä talvipalloa.

Maaliskuussa ei yleensä avata pesiä, mutta nyt tarkastimme kasvihuonepölytyskokeisiin siirretyt pesät maaliskuun ensimmäisellä viikolla. Niistä löytyi jo pieni peittosikiöala, eli sikiöinti oli aloitettu helmikuun lopulla. Siitepölyä ja mettä kuitenkin tarvitaan laajempaan sikiöintiin. Pajun kukintaa siis odotetaan malttamattomana. Koko kevät on tarkkailtava ruokavaroja ja tarvittaessa annettava lisäruokaa pieniä annoksia sokeritaikinana tai 50-prosenttisena sokeriliuoksena.

Peitettyt kuhnuritoukat toukokuussa kierrätykseen

Hoitotekninen varroantorjunta alkaa heti toukokuussa. Kuhnurikakut asetetaan

pesään sikiöalan viereen, jolle pesässä jo ole talviruusta tyhjentyneitä kuhnurikakkuja. Kuhnureiden kasvattaminen alkaa samoihin aikoihin kuin kennonrakentaminenkin, kun yhteiskunta on vahvistunut ja nuoria mehiläisiä on riittävästi.

Emonkasvattajat tarvitsevat kuhnurit niiden varsinaiseen tarkoitukseen, mutta muut tarhaajat voivat kerätä ne omaksi ravinnokseen tai vaikka kanoille tai muille lemmikeille. Kuhnuritoukkien uuselin-tarvikehakemus on vielä EU:n byrokratian rattaissa, mutta jos joskus saamme myönteisen vastauksen hakemukseen, niitä voi myydä elintarvikkeena kaikissa EU-maissa.

Keinoja parveiluvietin hallintaan

Parveiluvietti on mehiläisen perusvietti, jota käytetään hyväksi emonkasvatukseen. Sen avulla yhteiskunta saadaan kasvattamaan ja ruokkimaan jopa kymmeniä emokennoja yhtä aikaa. Mikäli mehiläisyhteiskunta sen sijaan pääsee parveilemaan hallitsemattomasti, menetetään iso osa mehiläisistä, tuleva sato ja ehkä arvokasakin emo. Siksi parveilu pyritään aina estämään.

Parhaiten se onnistuu vaihtamalla emo riittävän usein emoon, joka on perimältään parveiluhidas, ja antamalla yhteiskunnalle lisätilaa oikeaan aikaan. Keväällä liian aikaisin annettu lisätila jäädyttää sikiöalaa ja lisää tautiriskiä – etenkin kalkkikiön ja eurooppalaisen toukkamädän vaaraa – sekä hidastaa yhteiskunnan kehitystä. Toukokuulla annettu sopiva määrä lisätilaa ja rakentamista saa mehiläisyhteiskunnan kasvamaan hallitusti.

Parveilun merkkejä on alettava tarkkaila, kun sikiöinti on laajentunut kahdelle laatikolle. Lisätila annetaan epävarmoissa tapauksissa esimerkiksi ensimmäisen laatikon päälle laittamalla sanomalehtisivu eristeeksi laatikoiden väliin. Sanomalehti estää pesän kylmetymistä etenkin, jos kevätsää muuttuukin äkkiä kylmäksi. Mehiläiset repivät lehden pois, kun tarvitsevat lisää tilaa. Lisälaatikon voi antaa myös alle, jolloin lisätila ei jäädytä sikiöalaa.

Harhautus pelastaa viime hetkellä

Vakava merkki parveilusta ovat pesästä löytyvät emokennot, joihin on munittu ja jois-

sa olevia toukkia on alettu ruokkia. Tilanne vaatii harhautustoimia. Yksi varmasti toimiva tapa on erottaa lentomehiläiset muista pesän asukkaista. Harhautuksessa siirretään siis vanha emo, nuoret mehiläiset ja kaikki toukat tarhan toiseen reunaan uudeksi yhteiskunnaksi. Lentomehiläisille puolestaan jätetään alkuperäiseen pesään yksi tai kaksi emokennoa. Harhautus toimii hyvin, kunhan se tehdään silloin, kun emokennot ovat vielä avotoukkina.

Viime vuosien aikana parveilusta on puhuttu todella paljon. SML:n tavoitteena on parantaa tarhaajien osaamisen tasoa siten, että parvia pääsisi lähtemään karkuteille mahdollisimman vähän. Tehtävä vaatii tarhaajien kouluttamista parveilun hallinnassa mutta myös emonkasvattajien tukemista mehiläismateriaalin jalostamisessa hitaasti parveilevaksi. Parvenpelastajat tekevät omaa hienoa talkootyötä auttaessaan pelastustöissä joskus vaativissakin olosuhteissa. Mehiläisalan maine säilyy myönteisenä, kun huolehdimme parveilun estosta ja sen jälkihoidosta.

Tarjoa mehiläisille juotavaa ajoissa

Mehiläiset hakevat keväällä vettä heti, kun on sopiva lentosää. Ne tarvitsevat vettä esimerkiksi liuottaakseen mahdollisesti kiteytynyttä talviruokaa. Erityisesti mineraalipitoinen vesi houkuttaa mehiläisiä,

ja ne saattavat hakea keväällä nestettä esimerkiksi tuoreesta sahanpurusta tai suolaisesta, kosteasta hiekoitushiekasta.

Oppimiskyky, tehokas viestintä ja hyvä muisti saavat mehiläiset etsimään vettä kerran löydetystä paikasta aina uudelleen. Vesipaikka kannattaakin opettaa mehiläisille heti keväällä ja ylläpitää sitä ilman katkoksia. Kuuma tarhapaikka tai hellejakso kesällä lisäävät vedenkerääjien määrää, ja naapurisopu voi olla koetuksella, jos naapurin uima-allas on mehiläisten mielestä hyvä vesilähde.

Ilmoita karhuvahingot karhukarttaan!

Karhut ovat aiheuttaneet vahinkoa mehiläistarhoilla 1980-luvulta lähtien, ja SML on ajanut mehiläistarhaajien etuja karhuvahinkoasioissa alusta saakka. Karhujen aiheuttamien vahinkojen ennaltaehkäisyä on kehitetty yhteistyössä Suomen riistakeskuksen kanssa ja vahinkojen korvauksista neuvoteltu maa- ja metsätalousministeriössä. Sähköpaimenaidat on saatu jo pitkään korvauksetta suojaamaan vahingoilta. Aidat eivät kuitenkaan tarjoa sataprosenttista turvaa, vaan aina joku karhu menee aidasta läpi tai ali. Omavastuusuutena tarhaaja joutuu hankkimaan virtalähteen ja tekemään valtavan työn aitauksen pystyttämisessä ja ylläpidossa.

Karhuja on metsästetty niin sanotuilla kannanhoidollisilla poikkeusluvilla, mutta parin viime vuoden aikana valitukset ovat estäneet metsästyksen tai rajoittaneet sitä merkittävästi. Karhukanta on saanut siis kasvaa rauhassa. Metsästyksen tulevaisuus on myös epävarma. Metsästyksestä huolimatta karhukanta on pysynyt reilusti yli suotuisan suojelun tason, joka on noin 1 000 yksilöä. Tuoreimmassa Luken kantarviiossa karhujen kokonaisyksilömäärä on 2 100–2 225.

Nyt jos koskaan kaikkien tarhaajien kannattaa ilmoittaa karhuvahingot myös SML:n karhukarttaan. Ilmoitus maaseutuviranomaiselle on välttämätön, jotta vahingosta saa korvauksen, mutta myös SML tarvitsee vahinkotiedot edunvalvontaa varten. Ne eivät tule liiton tietoon viranomaisten kautta. SML pyrkii turvaamaan mehiläistarhauksen myös tiheän karhukannan alueilla. Tähän tarvitaan laajaa yhteistyötä. Ilmoita siis karhuvahingot mahdollisimman pian niiden havaitsemisen jälkeen SML:n nettisivuilta löytyvällä karhuvahinkojen ilmoituslomakkeella.

Lisätietoja karhuvahinkojen ennaltaehkäisystä ja vahingon tapahduttua tehtävistä toimista löytyy SML:n nettisivuilta: hunaja.net/mehilaistarhaus/karhut/. ●

TEKSTI JA KUVAT MARITTA MARTIKKALA

Tässä yhteiskunnassa on joka väli jo miehitetty, mutta se ei silti tarvitse vielä lisätilaa. Sikiöiden tarkastuksessa peittosikiöitä on yhteenlaskettuna noin yhden kakun verran ja avosikiöitä kaksi kakkua. Varaudu antamaan lisälaatikko seuraavalla tarkastuskerralla noin viikon kuluttua. Kahdesta täydestä peittosikiökakusta syntyy noin viikon kuluttua uusia työläisiä niin paljon, että ne tarvitsevat kokonaisen laatikon. Siksi lisäys on tarpeen vasta viikon kuluttua.

Vettä tarvitaan kiteytyneen talviruuan sulatukseen ja pesän jäädyttämiseen. Kivennäisainepitoinen vesi on mehiläisille mieluisampaa kuin puhdas vesi. Lisää vesiastian sammalta tai pieni määrä karkeaa merisuolaa. Leväpitoinen vesi on erityisen mieluisia mehiläisille. Mehiläiset hakevat veden mieluiten 50–100 metrin päästä tarhasta, eli vesiastian ei välttämättä tarvitse olla ihan pesien vieressä.

Kun pyritään estämään parveilua, tarkkaillaan pääasiassa yhteiskunnan vahvistumista ja sen tilan tarvetta. Emokennot kuuluvat pesän sisustukseen, mutta jos niihin on munittu ja toukkia alettu ruokkia, yhteiskunta on aikeissa parveilla. Tälle yhteiskunnalle on tehtävä harhautus, koska emokennoja löytyi enemmänkin kuin tässä kakussa näkyy. Alle viisi emokennoa puolestaan voi kertoa yhteiskunnan aikeista tehdä hiljainen emonvaihto.

Hunajan epäpuhtaudet

Hunajan pinnalla näkyvät siitepölyhiippuset, vahamurut tai isommat epäpuhtaudet eivät houkuttele kuluttajaa. Roskia voi joutua pakkaukseen monessa tuotannon vaiheessa, joten hunajan käsittely vaatii tarkkuutta. Hunajan ja pakkausten säilytystilat voivat puolestaan vaikuttaa hunajan tuoksuun ja makuun.

Hunajaan voi päätyä roskia sekä pesässä että hunajan käsittelyn aikana. Hyvin suuri osa niistä saadaan poistettua, kun hunaja siivilöidään huolellisesti linkouksen jälkeen. Jos hunajaan jää siivilöinnin jälkeen vielä paljon epäpuhtauksia, käytössä oleviin siivilöihin pitää kiinnittää erityistä huomiota. Alle kaksikymmentä euroa maksavalla nailon-siivilillä saadaan lingotusta, juoksevasta hunajasta pienetkin roskat hyvin pois.

Roskien poistossa selkeytysvaihe on tärkeä. Kun vastalینگottua, siivilöityä hunajaa pidetään muutama päivä selkeytymässä linkoomossa huoneenlämmössä, hunajaan mahdollisesti jääneet pienet roskat ja kuorimavahamurut nousevat ilmapuolien mukana pintaan. Siitä ne on helppo poistaa kuorimalla. Siivilöinnin ja selkeytyksen jälkeenkin hunajaan saattaa jäädä vielä jonkin verran siitepölyhiukkasia. Ne eivät ole varsinaisia epäpuhtauksia, koska siitepöly kuuluu hunajaan, mutta nekin saattavat herättää kuluttajissa huolta ja kysymyksiä.

Suomen paras hunaja -kilpailussa joudutaan vuosittain antamaan runsaasti

huomautuksia näytteissä olevista roskista. Pahimmillaan ne saattavat pudottaa muutoin erinomaisen ja maultaan mielenkiintoisen hunajan loppukilpailusta. Myös monta kunniakirjaa jää vuosittain antamatta liian suuren roskamäärän (yli 10 pientä roskaa) takia.

Huomiota käsittelytilaan ja -vaatetukseen

Joskus hunajapurkeista löytyy myös suuria roskia, useimmiten kuituja tai karvoja. Syynä tähän voivat olla puutteet purkutilan tai pakkausten puhtaudessa, purkutilaan päässeet lemmikit tai purkittajan vaatetus. Hunajan pakkausolosuhteisiin täytyykin kiinnittää huomiota. Hunajaa tulee purkittaa puhtaassa, pölyttömässä tilassa, johon lemmikeillä ei ole pääsyä. Purkutilanteessa on hyvä pitää hiukset kiinni tai käyttää suojalakkaa. Lisäksi tulee pukeutua sellaisiin vaatteisiin, joista ei irtoa nukkaa tai kuituja, sillä muutoin purkin kantta suljettaessa hunajan pinnalle saattaa imeytyä ilman mukana roskia. Ilmassa leijuvat epäpuhtaudet tarttuvat myös helposti

Nailonsiivilä on edullinen ja kannattava hankinta. Siivilöinti poistaa hunajasta tehokkaasti pienetkin roskat. Siivilöity hunaja on helppo siirtää purkitusastiasta alahanan kautta varastoastioihin.

sähköisiin muovipurkkeihin.

Roskien tarkkailun varalta purkutilaan tulee järjestää hyvä valaistus ja tarhaajan tulee tarvittaessa pitää lähilukulasit päässä. Näin havaitaan mahdolliset purkien pohjalla olevat roskat ennen purkitusta sekä purkituksen aikana purkkeihin joutuneet roskat. Näkyvät roskat on helppo poistaa ennen kansien sulkemista.

Juoksevassa hunajassa näkyy joskus mustia pisteitä, jotka eivät nouse hunajaa seisotettaessa pintaan. Ne saattavat olla kalkkisikiön itiöpesäkkeitä. Toisinaan runsas savuttimen käyttö ja sen nokeavat polttoaineet saattavat aiheuttaa nokihiukkasten sekoittumista hunajaan. Nokihiukkaset eivät aina jää hunajasiivilöihin, ja myös ne saattavat näkyä hunaja-astiassa mustina pisteinä.

Sivumakuja säilytystiloista tai savuttimesta

Hunajapurkkeja saatetaan joskus säilyttää tiloissa, joissa on ikävä haju. Tällainen tila voi olla esimerkiksi kylmä varasto tai kellarit. Varastotilan hajut tarttuvat harmillisesti

Mehiläistarhaajien tulee kiinnittää huomiota hunajan puhtauteen. Runsaasti epäpuhtauksia sisältäneen hunajapurkin ostaja ei välttämättä palaa hunajahyllyn ääreen.

ROSKIEN JA VIRHEMAKUJEN EHKÄISEMINEN

- Hunaja siivilöidään ja selkeytetään roskattomaksi.
- Hunajaa käsitellään ja säilytetään puhtaassa, pölyttömässä ja hajuttomassa tilassa.
- Tyhjät pakkaukset säilytetään suojattuina puhtaassa, hajuttomassa tilassa ja pakkausten puhtaus varmistetaan ennen purkitusta.
- Purkitusvaiheessa käytetään nukkaamattomia, puhtaita vaatteita tai suojavaatteita, hiussuojaa ja tarvittaessa lukulaseja.
- Varastointi- ja käsittelyastiat ja -laitteet ovat elintarvikelaatuista muovia tai ruostumatonta terästä.
- Kierrätettäviä purkkeja käytettäessä käytetään kuitenkin uusia kansia.
- Minimoidaan savuttimen käyttö hunajan korjuun aikaan.

myös tyhjiin pakkauksiin ja siitä hunajaan. Virhemakuja voi tulla hunajaan varastotilasta myös silloin, jos hunajapakkaukset eivät ole riittävän tiiviisti suljettuja. Vuosittain kilpailuhunajistakin löytyy muutama näyte, jossa on tällainen selkeästi purkin mukana tuleva virnehaju tai -maku. Liiallinen savuttimen käyttö hunajaa korjattaessa voi myös aiheuttaa hunajaan ikävän sivumaun ja tuoksun. Lisäksi virhemakuja saattavat aiheuttaa käsittelyastioiden tai varastotankkien metalliosat.

Jos haluaa pakata hunajaa kierrätyspurkkeihin, tulee käyttää vain sellaisia pakkauksia, joissa on ollut hunajaa. Näin välttyään muiden elintarvikkeiden, kuten etikäsäilykkeiden, hajuilta ja mauilta hunajassa. Uusien kansien käyttö kierrätyspurkeissa on paras vaihtoehto. ♦

TEKSTI ANNELI SALONEN
KUVAT TARJA OLLIKKA

TARJA OLLIKKA

Liittyisitkö parvenpelastajiin?

Mehiläisten parveilu aika tuntuu vielä kaukaiselta, mutta siihen on syytä varautua hyvissä ajoin. Huolimatta huolellisesta hoidosta mehiläisparvia pääsee joskus karkaamaan pesistä. SML:ssä toimii siksi myös ensi kesänä parvipuhelin, johon yleisö saa soittaa parven havaittuaan. Vastaaja välittää tiedon parvesta alueen parvenpelastajien WhatsApp-ryhmään, jossa sovitaan, kuka parven hakee. Parvenpelastajia otetaan ryhmiin mielellään lisää kaikille alueille. Erityisesti tarvetta uusille pelastajille olisi Kymenlaaksossa. Voit ilmoittautua mukaan laittamalla yhteystietosi ja toiminta-alueesi SML:n tutkimusasiantuntija **Anneli Saloselle**: anneli.salonen@hunaja.net tai 050 470 6411.

Suomalaisen mehiläishoidon syvin olemus

Tuoreessa kyselyssä selviteltiin, miten mehiläishoitoa meillä toteutetaan. Vaihtelua on runsaasti, mutta kyselystä piirtyi myös kuva suomalaisesta perusmehiläishoitajasta.

SML toteutti maaliskuussa kyselyn, jossa kartoitettiin suomalaisten mehiläishoitajien tarhauskäytäntöjä. Kysymyksiä oli kahdestatoista eri aihealueesta. Kyselyyn vastasi 184 mehiläistarhaajaa, suunnilleen yhtä monta miestä kuin naista. Vastaajista 70 prosenttia oli iältään 30–64-vuotiaita. Kolmannes vastaajista oli Uudeltamaalta tai Varsinais-Suomesta, mutta vastauksia saatiin kaikista maakunnista. Vastaajista noin puolet oli harrastetarhaajia. Lisätuloa mehiläistarhauksesta ilmoitti saavansa 37 ja merkittävää lisätuloa 8 prosenttia vastaajista. Ammattilaisia oli 4 prosenttia.

Italialaisia mehiläisiä yli puolella

Ylivoimaisesti yleisin Suomessa tarhattava mehiläisrotu näyttää kyselyn mukaan olevan italialainen mehiläinen. Sitä kasvattaa yli puolet tarhaajista. Krainilaisia (15 %) ja buckfast-mehiläisiä (13 %) tarhataan suunnilleen yhtä paljon. Tummiä mehiläisiä oli vain runsaalla kolmella prosentilla vastaajista, lisäksi osa ilmoitti mehiläistensä olevan sekarotuisia.

Suurin osa tarhaajista (79 %) ostaa emoja ainakin joskus emonkasvattajilta. Usein emoja sekä ostettiin että tuotettiin omilla tarhoilla. Noin kolmannes kertoi kasvattavansa emoja itse ja nelisenkymmentä prosenttia antavansa pesiensä vaihtaa emot. Tuontiemoihin turvautui 11 prosenttia vastaajista.

Tarhapaikka löytyy yleensä helposti

Lähes 70 prosenttia vastaajista totesi, että tarhapaikkoja on helppo löytää. Ongelmia tarhapaikan löytämisessä oli ollut 16 prosentilla vastaajista. Syiksi mainittiin, että alueella on paljon

tarhausta, ei tunneta maanomistajia, sopivia autolla tavoitettavia paikkoja ei ole, ihmiset pelkäävät taajama-alueilla mehiläisiä tai alueella on karhuja. Vain yhdellä vastaajalla oli maksullinen tarhapaikka.

Tarhapaikkojen määrä tarhaajaa kohti vaihteli yhden ja kauden kymmenen välillä. Vastaajista 45 prosentilla oli vain yksi tarhapaikka. Kaukaisimmat tarhat sijaitsivat 450 kilometrin päässä mehiläistarhaajan kotipaikalta, eli tarhaajilla saattoi olla mehiläispesä esimerkiksi kesämökillä hyvinkin kaukana kotoa. Vastaajista 23 prosentilla oli mehiläistarhoja taajama- tai kaupunkialueella. Joillakin paikkakunnilla näistä tarhapaikoista pitää tehdä ilmoitus kunnalle. Vastaajista 17 prosenttia kertoi, että heitä on pyydetty tuomaan mehiläispesä jonkin hyönteispölytystä tarvitsevan kasvin läheisyyteen.

Pölytyspalvelua teki alle 10 prosenttia vastaajista. Siirtojen raskaus, ajanpuute, muiden tarhaajien aktiivisuus pölytyspalveluiden tarjoamisessa, pelloilla tehtävät kasvin suojeletoimet sekä sopivan siirtokaluston puute mainittiin syiksi siihen, että siirtohoitoa ei tehdä. Pidempiaikaiset pölytyspalvelusopimukset tekisivät myös toiminnasta houkuttelevampaa. Vastaajien joukossa oli vain muutama lajihunajan tuottaja. Lajihunajien tuotantoa kohtaan olisi enemmänkin kiinnostusta, jos sopivia keruupaikkoja olisi tiedossa.

Osa tarkastaa pesät hyvinkin usein

Tarhakäyntien määrä vuodessa vaihtelee tarhaajakohtaisesti paljon – kahdeksasta jopa kolmeenkymmeneen kertaan vuodessa. Keskimäärin tarhaajat kävivät pesillä 17 kertaa vuodessa. Yli 50 mehiläispesän omistajilla on 10–60 tarhapaikkaa, jolloin hoitokierroksen pituus voi olla 16–350 kilometriä ja se saattaa viedä useamman päivän.

Sähköaita karhujen varalta oli 33 vastaajan tarhoilla, kahdeksalla oli aidat kaikilla tarhoilla. Keskimäärin ylläpitoaika oli noin kolme tuntia vuodessa tarhaa kohti. Noin 80 prosentilla vastaajista ei ollut karhuja tarhausalueellaan tai ne eivät olleet tehneet vahinkoja pesille.

Kaikki tehdään mielellään itse

Mehiläishoitajat haluavat tehdä asiat itse. Tämä näkyy sekä linkouksesta että ruokinnasta annetuista vastauksista. Vastanneista 88 prosentilla on oma linko ja tila linkoukselle. Vain kuusi prosenttia käyttää linkoomapalveluita. Myös ruokintasokeri tehdään pitkälti itse: vain neljännes vastaajista ostaa valmista sokeriliuosta ruokintaan ainakin toisinaan. Ylivoimaisesti yleisin ruokintatapa on laatikkoruokinta.

Kevät ruokinta on kyselyn mukaan yllättävän yleistä, sitä tekee 63 prosenttia vastaajista tarvittaessa. Yleensä ruoka tarjotaan sokeritaikunana. Monet kertoivat antavansa keväällä pesiin myös edellisen kesän ruokakakkuja tai siitepölykakkuja. Keväällä siitepölyä tai muuta proteiini ruokaa antaa 8 prosenttia vastaajista.

Kakusto romutetaan yleensä siksi, että kakku on tumma tai se on mennyt rikki. Kuten muutkin työt, romuvahansulatus tehdään pitkälti omatoimisesti (69 %). Lähes puolet vastaajista kierrättää puukehityksellä niitä lipeäliuoksessa. Myös puukaluston liekittäminen ja Virkon-S-käsitteily mainittiin kaluston puhdistuksen yhteydessä. Muutama vastaaja romuttaa joka vuosi kaikki lingotut kehät ja laittaa pesiin vain pohjukkeita.

Kynä ja paperi suosituin pesäkirjanpitosovellus

Tarhamuistiinpanot tehdään edelleen valtaosin paperille (76 %). Muita muistiinmerkitsemistapoja ovat sähköisen excel-taulukon käyttö tai tekstin ja valokuvien tallennus puhelimeen. Pesäkorttisovellusta käytti vajaa viidennes. Joillakin on käytössä vielä vanha menetelmä merkata pesän tilanne pesän katon päälle laitettavan painon avulla. Jos paino on väärässä asennossa, tarhaaja tietää pesässä olevan jotain tarkkailtavaa.

Yleisimpiä pesien digiseurantatapoja olivat vaakapesätietojen seuranta SML:n sivuilta (19 %). Myös liiton karhuvahinkokarttaa seurataan. Lisäksi muutamilla vastaajilla oli käytössä Hivelog- tai jokin muu pesäkorttisovellus, oma pesävaaka, riista- tai valvontakamera tai pesän lämpötilan mittalaite. ●

TEKSTI ANNELI SALONEN

TARJA OLLUKKA

Yleisin Suomessa tarhattava rotu on italialainen mehiläinen. Lähes 80 prosenttia tarhaajista ostaa emoja kasvattajilta, mutta moni tuottaa emoja lisäksi omilla tarhoillaan.

Pesäkalusto

Materiaali	
Puinen pesäkalusto	33 %
Kevyt pesät	43 %
Molempia materiaaleja sekaisin	24 %
Laatikoiden koko	
Langstroth	43 %
Farrar	33 %
Käyttää molempia laatikkokokoa	21 %
Joku muu	3 %

Talveuttaminen

Talveutukseen annettu tila	
Talveutan pesät yhdellä laatikolla	47 %
Talveutan pesät kahdella laatikolla	66 %
Talveutukseen käytetty kalusto	
Talveutan Langstroth-laatikoilla	54 %
Talveutan Farrar-laatikoilla	39 %
Talveutan Lg+F-yhdistelmällä	9 %
Talveutan pesiä myös sisällä	5 %

VIIRI AALTONEN

Alle 10 prosenttia tekee pesäntuotteista jatkojalosteita. Tuotteista mainittiin esimerkiksi hunajaa sisältävät voiteet, nahkarasvat, sytykepalat, propolisuute, perga, hunajainen sinappi tai marinadi, maustetut hunajat sekä hunajaiset marjahyytelöt. Pari vastaajaa kertoi lopettavansa jatkojalostamisen uuden pakkausten tuottajavastuulain takia.

Pollineringstjänsten på Åland

Fruktodlare på Åland känner till nyttan av pollineringstjänst.

Cirka 70 % av den totala äppelproduktionen i Finland odlas på Åland men här odlas även päron, plommon, hallon, jordgubbar och andra bär. Vi erbjuder pollineringstjänster till våra fruktodlare och tack vare detta ökar skörden per hektar. Under hösten gjorde vi en förfrågan åt biodlare och fruktodlare om hur pollinerings-tjänster fungerar.

Olika biodlares kupor i samma trädgårdar

Undersökningen genomfördes bland sex fruktodlare och sex biodlare som erbjuder betalda pollineringstjänster. Intervjuade biodlare äger 16–80 bikupor. Tre av dem använder alla sina bisamhällen för pollinering och tre bara en del. Intervjuade odlare har inga egna bikupor för pollinering men det finns även odlare på Åland som äger bikupor enbart för pollinering. Enskilda odlare har cirka två bikupor per hektar för pollinering även om det rekommenderade antalet kupor för vissa växter är högre. På Åland pollineras det mest äppel men det finns även lite pollinering av päron, plommon och hallon.

I vissa fruktträdgårdar finns bikupor från flera biodlare som känner varandra personligen. Avståndet mellan kuporna är 0–500 m. På Åland står nästan alla bikupor som erbjuder pollineringstjänster på plats året runt. Pollinering är en betald tjänst. Tidigare sattes priset för pollinering som ett fast belopp men för närvarande

förhandlar biodlaren priset för pollinering med fruktodlaren. Vissa biodlare tycker att priset på pollinering är rimligt, men vissa är missnöjda med ersättningen.

Bin måste tas i beaktan redan vid etablering av trädgårdar

Ur de flesta biodlares synvinkel skulle samarbetet och kommunikationen kunna förbättras. Det är nödvändigt att tänka på beredningen och placeringen av binas livsmiljöer redan vid etablering av nya fruktträdgårdar. Ur fruktodlarnas perspektiv fungerar samarbetet bra och de är medvetna om binas betydelse i fruktträdgårdar och deras positiva påverkan på skörden. Även vid planeringen av en ny fruktträdgård tar de i beaktan antalet bikupor som kommer att behövas.

Biodlarna tänker att det är nödvändigt att utveckla kommunikationen med odlarna och försöka höja priset på pollinering. Inkomsten från pollineringen är viktig speciellt för biodlare som får sin huvudsakliga inkomst från biodlingen. Biodlarna ser också ett problem med att många biodlare inte är intresserade av att erbjuda pollineringstjänster. Så vi måste fundera på hur samarbetet mellan biodlare och fruktodlare skall fortsätta.

TEXT MARCELA SUCHA, ÅLAND

Pölytyspalvelua Ahvenanmaalla

Ahvenanmaan hedelmäviljelijät tuntevat mehiläispölytyksen hyödyt.

Mehiläistarhaaja **Marcela Sucha** teki SML:n pyynnöstä kyselyn Ahvenanmaan hedelmäviljelijöille ja mehiläistarhaajille alueella toteutettavasta pölytyspalvelusta. Noin 70 prosenttia kotimaisista omenoista kasvatetaan Ahvenanmaalla. Niiden lisäksi alueella tuotetaan päärynöitä, luumuja, vadelmia, mansikoita ja muita marjoja. Syksyllä 2023 toteutetussa kyselyssä selvitetiin pölytyspalvelujen toimivuutta ja mehiläistarhaajien ja hedelmäviljelijöiden tyytyväisyyttä palveluun.

Usean tarhaajan pesiä samoilla viljelmillä

Kyselyssä haastateltiin kuutta hedelmäviljelijää ja kuutta pölytyspalveluja tarjoavaa mehiläistarhaajaa. Mehiläistarhaajat omistivat kukin 16–80 pesiä, ja kolmella tarhaajista oli pelkästään pölytyspesiä. Kyselyyn vastanneilla viljelijöillä ei ollut omia mehiläispesiä, vaikka Ahvenanmaalla viljelijät saattavat pitää itsekin mehiläisiä pölytystä varten. Viljelmillä pölytyspesiä on keskimäärin kaksi hehtaaria kohden, vaikka joillakin kasveilla suositeltu pesimäärä olisi suurempi. Pölytyspalvelua toteutetaan enimmäkseen omenatarhoilla mutta myös päärynä-, luumu- sekä vadelmaviljelmillä.

Ahvenanmaalla samalla viljelmällä saattaa joskus olla usean tarhaajan pesiä. Yhteistyö onnistuu, sillä tarhaajat tuntevat toisensa.

Tarhojen välimatka on 0–500 metriä, ja lähes kaikki pölytyspesät ovat pysyvästi tarhapaikoilla ympäri vuoden. Ahvenanmaalla pölytyspalvelu on maksullista. Aiemmin pölytyspalvelulle sovitettiin vakihinta, mutta nykyään mehiläistarhaajat neuvottelevat hinnan hedelmäviljelijöiden kanssa tapauskohtaisesti. Osa tarhaajista pitää hintaa kohtuullisena, jotkut ovat korvaukseen tyytymättömiä.

Mehiläiset huomioon jo hedelmätarhoja perustettaessa

Yhteistyö tarhaajien ja viljelijöiden kesken sujuu pääosin hyvin, vaikka tarhaajat arvioivat, että viestintää viljelijöiden kanssa pitäisi parantaa. Lisäksi mehiläisten elinympäristöä ja pesien sijoittelua viljelmille tulisi miettiä jo hedelmätarhojen perustamisvaiheessa. Viljelijät ovat tietoisia mehiläisten vaikutuksesta satoon, ja he ottavat pölytyspalvelun tarpeen kasvun huomioon uusia hedelmätarhoja perustaessaan.

Pölytystyöstä saatu tulo on tärkeää erityisesti päätoimisille mehiläistarhaajille. Heidän mielestään olisikin tärkeää kehittää yhteistyötä viljelijöiden kanssa ja nostaa pölytyspalvelun hintaa. Monet tarhaajat eivät ole kiinnostuneita pölytyspalvelusta, mikä nähdään mehiläishoitoyhdistyksessä haasteena. Onkin pohdittava, miten tarhaajien ja viljelijöiden yhteistyö saadaan jatkamaan sujuvana.

KÄÄNNÖS ANNELI SALONEN

FÖREKOMSTEN AV AMERIKANSK YNGELRÖTA I ÅLÄNSKA BISAMHÄLLEN

I höstas genomfördes en undersökning av amerikansk yngelröta på Åland. Spår av yngelröta hittades inte, men senare hittades yngelröta hos en biodlare som inte deltog i undersökningen. Förhoppningen är att renoveringen ska förhindra spridningen av sjukdomen.

År 2023 fick biodlare på Åland möjlighet att delta i ett projekt om förekomsten av sporer av amerikansk yngelröta i deras bikupor. Honungsproven testades med avseende på förekomst av sporer av bakterien *Paenibacillus larvae* som orsakar sjukdom. Deltagandet i projektet var frivilligt och kostnadsfritt.

Totalt 16 biodlare från olika håll i Åland deltog i projektet. Önskemålet var att proverna togs direkt från yngellådan. Det var också möjligt att lämna ett prov taget från skattdådan eller från honung på burk, eftersom man invintrar bisamhällen i slutet av juli och augusti och biodlaren vill kanske inte störa de invintrade bina. Proven skickades till Livsmedelsverkets laboratorium i Kuopio där man konstaterade att alla prov var negativa. Med tanke på antalet aktiva medlemmar i vår förening anser vi att antalet prov är representativt, även om vi hade hoppats på ett större intresse. Intressant nog, 2021–2022 testades Åland för förekomst av yngelröta och prov togs från cirka 800 bikupor. Även i detta fall var proven negativa.

Trots dessa tester hittade vi ett par bikupor med kliniska symtom på yngelröta hösten 2023. Ägaren informerades om saneringsmetoden och vi hoppas att smittan inte sprider sig ytterligare. Därefter analyserade vi proven från 44 bikupor från det omgivande området och de var negativa. Trots de negativa testerna oroar upptäckten av kliniska symtom oss. Därför kommer vi definitivt att fortsätta testa misstänkta bikupor och vår förening fortsätter att utbilda våra medlemmar i frågan om bisjukdomar. ●

TEXT MARCELA SUCHA, ÅLAND

Keskimääräinen suositeltu pesämäärä / ha I medeltal rekommenderad mängd av bisamhällen / ha

Omena / Äppel	3,6
Päärynä / Päron	3,4
Mustaherukka / Svarta vinbär	4,5
Punaherukka / Röda vinbär	3,0
Pensasmustikka / Buskblåbär	4,5
Vadelma / Hallon	2,0
Mansikka / Jordgubbe	8,6

Lähde: Salla Holopainen, heinäkuu / juli 2020 (hunaja.net/polytys/viljelijalle)

Pohjoisen pölyttäjät

Lapin tuntureilla pölyttäjiltä vaaditaan omanlaisiaan ominaisuuksia. Näissä arktisissa oloissa tärkeimmät pölyttäjryhmät ovat kärpäset ja sääsket, mutta myös muutamat mesipistiäiset ovat sopeutuneet tunturiluontoon.

Mualla Suomessa tärkeimpiä pölyttäjiä ovat mesipistiäiset ja erityisesti kimalaiset, mutta tunturialueilla on toisin. Siellä valtalajeina ovat kärpäset ja jossain määrin sääsket. "Huonekärpästen sukuiset sukaskärpäset eli Muscidae-heimon edustajat ovat tunturialueella diversiteetiltään ja yksilömäärittään runsaimpia pölyttäjiä. Ne ovat toki yleisiä etelässäkin, mutta täällä ne eivät pistä silmään, koska on niin paljon muutaakin lajistoa", koordinaattori **Jere Kahanpää** Luonnontieteellisestä keskusmuseosta kertoo. Sukaskärpästen ohella tunturialueilla runsaana esiintyvä pölyttäjryhmä ovat vain 3–5 mm:n pituiset tanhukärpäset.

Pörröisiin kimalaisiin verrattuna kärpäset tuntuvat pölyttäjinä aika vaatimattomilta. "Yksilökohtaisesti kärpästen pölytysteho on toki heikompi kuin mesipistiäisillä, mutta Lapissa kukilla näkyvät kärpäset ovat ihan siitepölyn peitossa, joten pölytys kuitenkin hoituu", Kahanpää toteaa.

Medellä lisääntymisenestystä

Aikuiset kärpäset syövät siitepölyä ja mettä. Niillä ei ole kimalaisille ja perhosille tyypillistä putkimaista imukärsää, joten ne paremminkin nuolevat kuin imevät mettä kukista. Siksi kärpäspölytteiset kasvit ovat tyypillisesti avokukkaisia tai kukkatorveltaan lyhyitä. Usein ne ovat myös väriltään valkoisia. Metsä-Lapissa tyypillisiä kärpästen suosikkeja ovat sarjakukkaiset kasvit, kuten koiranputki.

Kukkien antimet ovat aikuisille sukaskärpäksille tärkeitä, sillä ne eivät pysty lisääntymään joko lainkaan tai ainakaan tehokkaasti ilman proteiini- ja hiilihydraattien. Tosin joillekin lajeille sopivan ravintoannoksen tarjoavat vaikkapa mesikaste tai raadot. Jälkikasvulleen kärpäset eivät mettä tai siitepölyä tarjoile.

Toinen merkittävä pölyttäjryhmä Lapis- sa ovat sääsket, jotka hoitavat esimerkiksi valtaosin hillan pölytyksen. "Ihan tavalliset hyttyssetkin käyvät kukilla", Kahanpää huomauttaa. Mesi kelpaa sekä koiraille että

naaraille, mutta hyttysnaaraat tarvitsevat lisäksi veriaterian. Myös sääskillä kukilta saatu ravintoannos parantaa lisääntymistehoa. "Yleensä ne pystyvät sen ansiosta tuottamaan enemmän sukusoluja ja parittelemaan useamman kerran."

Sopulien pesäkolot uusiokäytössä

Kimalaiset ovat Lapissa huomiota herättäviä pölyttäjiä, ja jotkin pohjoiset lajit ovat sopeutuneet nimenomaan arktiseen luontoon. Tunturiympäristöihin on erikoistunut viisi kimalaislajia: lapin-, vuoristo-, pohjan-, alppi- ja tunturikimalainen. Yleisin näistä on Rovaniemen pohjoispuolella esiintyvä lapinkimalainen, joka on soiden ja tunturikoivikoiden marjakasvien tärkeimpiä pölyttäjiä. Keskipesällä tunturipajukoissa lentävät koiraat levittävät ilmaan lehmuksesta tuoksuva feromonia. Siinä saattaa tarkkanäinen vaeltaja yllättyä!

Lapinkimalaisen tavallisella vaalealla värimuodolla on keltamusta keskiruumis ja laajalti oranssi takaruumis. Heleän kimalaisen tunnistaakin helposti. Sen sijaan lajin tumma, musta-oranssi muoto muistuttaa vuoristokimalaista, alppikimalaista ja tunturikimalaista, joita kaikkia tavataan Pohjois-Lapin tuntureilla. Viides alueen kimalaislaji, pohjankimalainen, eroaa keltavoittoisella värityksellään edellisistä. Se muistuttaa enemmänkin mantukimalaisryhmän lajeja.

Kaikki meillä tavattavat arktiset kimalaislajit perustavat pesänsä joko myyrien tai tunturisopulien pesäkoloihin. Yhteiskunnat jäävät karuissa oloissa alle 50 yksilöön, ja ravintoa niille tarjoavat muun muassa pajut, juolukka, mustikka, kurjenkanerva, lääte, tunturikurjenherne, kultapiisku ja maitohorsma.

Käsivarren kimalaisen kohtaaminen vaatii onnea

Käsivarren luonnosta voi oikein onnekas löytää vielä kaksi pohjoisen mesipistiäisharvinaisuutta: tundrakimalaisen tai tunturimuurarimehiläisen. Tundrakimalai-

Tarhamehiläisetkin käyvät hillankukissa, mutta valtaosin hillaa pölyttävät sääsket.

Arktisiin oloihin sopeutuneista kimalaisista lapinkimalainen on meillä yleisin. Sen tavallinen muoto on helposti tunnistettavissa takaruumiin leveästä oranssista raidasta.
Kuva: Pekka Malinen / Laji.fi

nen on suurin meillä esiintyvä kimalaislaji. Tuuheaturkkisesta lajista on tehty havaintoja lähinnä Enontekiön suurtuntureilla Mallalla ja Saanalla.

Toisin kuin kimalaisissa erakkomehiläisissä ei juurikaan ole pohjoiseen rajoittuvia lajeja, vaikka monet laajalle levinneet lajit esiintyvät myös Lapissa. "Kilpisjärven seudun suurtuntureilla elävä tunturimuurarimehiläinen on meillä ainoa tiukasti tunturiympäristöihin sidoksissa oleva erakkomehiläislaji. Se tunnetaan Suomen lisäksi vain Ruotsin Abiskosta", pistiäisasiantuntija **Juho Paukkunen** Luomuksesta kertoo. Sekä tundrakimalainen että tunturimuurarimehiläinen on luokiteltu vaarantuneiksi. ●

TEKSTI VIRPI AALTONEN

Lähde: Parkkinen S., Paukkunen J. ja Teräs I.: Suomen kimalaiset, Docendo 2018.

VARROAA KESTÄVIEN KUHNURIEN PARITUSTARHA RUOVEDELLE

Ruhan paritustarha Ruovedellä alkaa tarjota puhdasparitusta varroaa sietävillä kuhnureilla.

Varroaa kestävää mehiläiskantaa jalostetaan eri puolilla maailmaa. Taistelu varroaa vastaan on lisännyt kiinnostusta paitsi torjuntatoinmien kehittelyyn myös mehiläisen punkinsietoon. Kiinnostusta on lisännyt maailmalla käytössä oleville, selektiivisille torjunta-aineille resistenttien punkkikantojen lisääntyminen. Torjuntajien lisääminen ei ratkaise varroaongelmaa, mutta se saattaa sen sijaan lisätä jäämiä hunajassa ja muissa mehiläistuotteissa ja aiheuttaa suurta vahinkoa mehiläisälle.

Suomessa varroantorjunnassa siirryttiin luonnonhappoihin jo 1990-luvun loppupuolella, kun tuolloin käytössä olevan torjunta-aineen Apistanin tehoaineelle, tau-fluvalinaatille, kehittyi resistentti punkkikanta. Monet maat ovat linjanneet siirtyvänsä luonnonhappoilla torjuntaan tai jopa jalostamaan mehiläiset varroaa sietäväksi.

Emot paritusasemalle parituspesissä

Juhani Lundén alkoi 2000-luvun alkupuolella vähentää varroantorjuntajien omassa tarhauksessaan, ja vuonna 2008 hän lopetti ne kokonaan. Lundénin tavoitteena on tarjota varroaa kestävä mehiläisen geenejä kaikille emoja kasvattaville. Hän on perustanut Ruovedelle paritustarhan, jonne voi toimittaa maksua vastaan emoja pariutumaan varroaa kestävien kuhnureiden kanssa. Emot tulee toimittaa parituspesissä, Langstroth- tai Farrar-pesiä ei oteta vastaan. Parituspesiä voi tuoda itse tai lähettää sovitulla linja-autovuoroilla. Pariutumiseen varattava aika on kaksi viikkoa, mutta myös muusta kestopa voidaan sopia.

Parituspesissä ei saa olla kuhnureita. Jos niitä löydetään, pesän lentoaukkoon asennetaan sulkuristikko. Kuhnuriverkkoakin on olemassa, mutta sen käytöstä ei ole kokemuksia. Jos pesässä on kuhnureita, sen avaus esimerkiksi kuhnurien poistamiseksi on päiväsaikaan mahdotonta. Vaihtoehtona paritukselle on emojen keinosiementäminen Lundén Resistant -kannan kuhnureilla. Emot tarvitsevat seuraavana päivänä hiilidioksidikäsittelyä, joten emojen kuljettajan tulee varautua majoittautumaan lähiseudulla tai hakemaan emot seuraavana päivänä.

Paritusalueen ympärillä on mehiläistarhoja, joiden yhteiskunnat ovat varroaa kestäviä. Paritustarha on tärkeä pitää puhtaana, eli alueen ilmatilassa saa olla vain varroaa kestäviä kuhnureita. Muita alueella mahdollisesti toimivia mehiläishoitajia pyydetäänkin yhteistyöhön.

Luxemburgin ja Belgian paritusasemat esikuvina

Toiminta ja hinnoittelu hakee ensimmäisenä toimintavuotena muotoaan. Esikuvana ovat muissa Euroopan maissa toimivat paritusasemat. Useat perinteisistä paritustarhoista sijaitsevat saarissa tai vuorten laaksoissa ja ovat yhdistysvetoisia. Varroankeston jalostuksesta puhuttaessa lähin esikuva löytyy Luxemburgin Fingigistä, jossa normaalissa maalaismaisemassa toimii varroaa kestävien VSH-testattujen kuhnurien paritusasema. Asema on Luxemburgin VSH-projektin perustama, ja parituksen varmuus perustuu kuhnureiden suureen määrään. Kolmen kilometrin päässä on myös toinen samanlainen asema Belgian puolella Selangessa. ●

TEKSTI MARITTA MARTIKKALA JA JUHANI LUNDÉN

Kyselyt: Juhani Lundén 0500 632401

Lisätietoa varroaa sietävien mehiläisten jalostuksesta: aristabeereseearch.org/

JUHANI LUNDÉNIN ARKISTO

TARJA OLLIKKA

Emot tulee toimittaa paritustarhalle parituspesissä, joissa ei ole kuhnureita. Näin paritustarhan ilmatilassa on vain varroaa kestäviä kuhnureita.

OSALLISTU LAJIHUNAJAPÄIVÄÄN LEPAALLA 4.5.2024

SML ja Hämeen Ammatti-instituutti järjestävät lauantaina 4.5. lajihunajapäivän HAMIn Lepaan kampuksella osoitteessa Lepaantie 129. Päivän aikana kuullaan lajihunajantuottajan keruukokemuksia, esitellään SML:n uusi lajihunajaopas ja pidetään lajihunajien maistelukoulu. Päivän päätteeksi voi osallistua lajihunajien tunnistustenttiin. Kouluttajina toimivat **Pasi Seikkula** (Lappi-Hunaja), **Lauri Ruottinen** (Hunajaluotsi), **Teija Javanainen** (HAMI) ja **Anneli Salonen** (SML). Ohjelma alkaa kello 10 ja päättyy noin kello 16.

Tapahtumaan tulee ilmoittautua 30.4. mennessä. Koulutus on ilmainen, mutta ruokailu omakustanteinen. Muistathan varata ruokailun ilmoittautumisen yhteydessä. Opiskelija-asuntolassa on myös mahdollisuus majoittua omakustanteisesti.

Lisätietoa tapahtumasta antaa Anneli Salonen: anneli.salonen@hunaja.net tai 050 470 6411. Tarkemman ohjelman ja ilmoittautumislinkin löydät SML:n hunaja.net-sivun Tapahtumat-osiosta.

VIERAILUPÄIVÄ MEHILÄISPÖLYTTEISILLE MARJAVILJELMILLE 24.5.2024

Kotimaisia pölyttäjiä kaupallisille puutarhaviljelmille -hanke ja Jarvenkylä Oy järjestävät 24.5. vierailun Sauvoon Jarvenkylän marjaviljelmille. Vierailun aikana tutustutaan mehiläispölytyskasvihuoneeseen ja kasvutunnelissa sijaitsevilla marjaviljelmillä. Lisäksi luvassa on luentoja pölyttäjistä ja uusista pölytys-

menetelmistä sekä tutustumiskierros tilaan yleensä.

Tarkempi aikataulu ja ohjelma julkaistaan Kotimaisia pölyttäjiä kaupallisille kasvihuoneviljelmille -hankkeen sivuilla: hunaja.net/liitto/hankkeet/kpkphanke/tapahtumat

EMONKASVATUSSEMINAARI RÄÄKKYLÄSSÄ 24.-25.6.2024

SML järjestää kesäkuun lopussa emonkasvatusseminaarin Rääkkylässä, Pohjois-Karjalassa. Seminaari on kaikille avoin ja koulutus ilmainen, mutta ruokailu ja majoitus ovat omakustanteisia. Käytäntöpainotteisessa seminaarissa harjoitellaan emonkasvatuksen eri vaiheita toukansiirrosta alkaen sekä kuullaan kokeneiden emonkasvattajien neuvoja. Lisäksi keskustellaan hyvän emonkasvatuksen ylläpidosta sekä jalostukseen liittyvistä toimista ja tutkimuksista. Kouluttajina toimivat **Veijo Mantsinen**, **Pirjo ja Harri Tervonen**, seminaari paikan emäntä **Jaana Nikkilä** sekä **Kari Pirhonen** ja **Maritta Martikkala**.

Tarkempia tietoja seminaarista sekä seminaarin ilmoittautumislomakkeen löydät SML:n nettisivujen Tapahtumat-osiosta. HUOM! Osallistujia mahtuu mukaan rajallinen määrä ilmoittautumisjärjestyksessä. Ilmoittautuminen alkaa perjantaina 3.5. klo 8.00.

Lisätiedot: mehiläishoidon neuvoja **Maritta Martikkala**: maritta.martikkala@hunaja.net tai 050 303 0890.

KEINOSIEMENNYSKOULUTUS 1.-2.7.2024

SML järjestää keinosiemennyskoulutusta heinäkuun alussa Tampereen seudulla. Kouluttajina toimivat **Kari Pirhonen**, **Juhani Lundén**, **Timo Rahkola** ja **Maritta Martikkala**. Koulutukseen ovat tervetulleita kaikki taidon oppimisesta kiinnostuneet. Laitteistot ja kouluttajien määrä kuitenkin rajoittavat opiskelijoiden määrää. Koulutus on ilmainen, mutta majoitus, ruokailu ja matkakulut ovat omakustanteisia.

Koulutuksen osallistujilta edellytetään emonkasvatuksen perusteiden hallintaa, ennakkomateriaalina jaettavaan teoriainformaaliin tutustumista sekä aiheeseen liittyvään teoriawebinaariin osallistumista 25.4. kello 18–20. Teoriakoulutuksessa käydään läpi keinosiemennyksen kasvatettavien emojen ja kuhnureiden kasvatus.

Ilmoittautuminen webinaariin ja käytännön koulutukseen tapahtuu SML:n nettisivuilla olevilla lomakkeilla. Lisätiedot: **Maritta Martikkala** 050 3030890 tai maritta.martikkala@

TERVETULOA NUORTEN KESÄTAPAHTUMAAN ESPOOSEEN 6.6.2024

SML järjestää mehiläisaiheisen tapahtuman nuorille Espoossa, Lasten kulttuurikeskus Aurorassa torstaina 6.6. Mukaan ovat tervetulleita kaikki mehiläisistä kiinnostuneet noin 12–17-vuotiaat lapset ja nuoret. Aiempaa kokemusta mehiläisistä ei tarvitse olla. Jaamme tarvittaessa osallistujia paikan päällä ryhmiin harrastusnaisuuden mukaan.

Ohjelma tarkentuu myöhemmin, mutta luvassa on ainakin tutustuminen kulttuurikeskuksen mehiläispeisiin, tietoa kimalaisten elämästä ja kasvatuksesta sekä erilaisten hunajien maistelua. Puoliltapäivän syödään kevyt lounas. Tapahtuma alkaa kello 10 ja päättyy noin kello 15, ja se on osallistujille ilmainen.

Tapahtumaan tulee ilmoittautua SML:n nettisivuilla julkaistavan lomakkeen kautta 31.5. mennessä. Tarkennamme myös ohjelman myöhemmin nettisivuille. Lisätietoja tapahtumasta voi kysyä **Virpi Aaltoselta**: virpi.aaltonen@hunaja.net tai 050 382 2428. Kulttuurikeskus Aurora sijaitsee osoitteessa Järvenperäntie 1–3.

Tutustu talvitappiokyselyyn ja vastaa netissä

Tarkasta tästä talvitappioita kartoittavan COLOSS-kyselyn tärkeimmät kysymykset ja käy täyttämässä kysely netissä. Jokainen vastaus on tärkeä!

Suomen mehiläishoidon talvitappioiden pääasialliset seurantamenetelmät ovat kevään internetkysely ja **Lassi Kaukon** pääasiassa ammattitarhaajille suun-

taama puhelinhaastattelukysely. Tällä sivulla näet internet-kyselyn tärkeimmät kysymykset. Tutustu kysymyksiin ja ota tarvittavat tiedot esille, ennen kuin alat täyttää kyselylomaketta internetissä.

Linkki suomenkieliseen kyselylomakkeeseen on osoitteessa hunaja.net/mehilaistarhaus ja ruotsinkieliseen osoitteessa hunaja.net/biodling. Vastaukset lähetetään anonyymeina myös kansainväliseen COLOSS-talvitappioseurantaan.

Kyselyyn vastanneiden kesken arvotaan varroatesteri. Muista siis täyttää myös yhteystietosi ja paina lopuksi LÄHETÄ-painiketta, jotta vastauksesi tallentuu. Mikäli sinulla on kysyttävää talvitappioista tai kyselystä, otathan yhteyttä mehiläishoidon neuvojaan: maritta.martikkala@hunaja.net.

Lämmin kiitos ja onnea arvontaan!

teksti MARITTA MARTIKKALA

COLOSS-TALVITAPPIOKYSELY 2023/2024

1. Tarha-alueitasi parhaiten kuvaava paikkakunta

- taajama, joka on lähinnä tarha-alueitasi
- tarha-alueitasi parhaiten kuvaava postinumero

2. Kuinka monta mehiläistarhaa sinulla on?

4. Montako tuotantopesää talveutit syksyllä 2023?

5. Tappioiden syyt. Vastaa tähän kysymykseen 0, jos kyseisiä tappiosyitä ei ollut lainkaan. Jokainen menetetty yhteiskunta pitäisi laittaa johonkin kategoriaan.

Montako talveutetuista pesistä

- menetit, koska niissä oli **emo-ongelma**, eli pesä oli elossa, mutta se oli emoton tai siinä oli kuhnurimunijaemo
- menetit luonnontapahtumien tai ihmisen toiminnan vuoksi (tukehtuminen lumeen, tulva, myrsky, karhu, hiiret, linnut, varkaus jne.)
- menetit, koska ne olivat kuolleet tai mehiläiset olivat kadonneet?

8. Kerro tarkemmin, kuinka monessa kohtaan 5 c merkitsemistäsi kuolleista tai tyhjästä yhteiskunnista

- oli paljon kuolleita mehiläisiä pesässä tai pesän edessä
- oli vain muutamia mehiläisiä tyhjän pesän edessä tai sisällä
- oli työmehiläisiä pää edellä kennoihin kuolleen eikä pesässä ollut ruokaa tai ruoka oli mehiläisten tavoittamattomissa (= nälkäkuoleman merkit)
- oli kuolleita työmehiläisiä pää edellä kennoissa, mutta pesässä oli ruokaa jäljellä
- tappion syy ei ollut mikään edellä mainittu tai se oli tuntematon.

Huomaathan, että jokaisen kuolleen pesän voi merkitä vain yhteen kohdista a–e.

9. Kuinka moni talvehtinut yhteiskunta oli heikko (alle 2–3 kakkuväliä mehiläisiä), mutta niissä oli muniva emo?

10. Kuinka monta tuotantopesää sinulla

- oli keväällä 2023
- on nyt keväällä 2024?

11. Kuinka monessa talveutetussa pesässä oli uusi, vuonna 2023 paritunut emo?

13. Siirsitkö kesällä 2023 pesiä hunajantuotantoa tai pölytystä varten niin, että pesät palautuivat kesän aikana tavallisille tarhoillesi (siirtohoito pölytystä tai hunajantuotantoa varten)?

Kyllä / Ei / En osaa sanoa

14. Huomasitko siivettämiä tai muuten viallisia mehiläisiä pesissäsi kesäkauden 2023 aikana? Oireet viittaavat siivensurkastajavirukseen (DWV), jota varroa levittää.

Ei lainkaan / Jonkin verran / Paljon / En osaa sanoa

16. Oletko seurannut varroamääriä aikavälillä huhtikuu 2023 – maaliskuu 2024? Kyllä / Ei / En osaa sanoa

17. Oletko tehnyt varroatorjuntia aikavälillä huhtikuu 2023 – maaliskuu 2024? Kyllä / Ei / En osaa sanoa

18. Tarkenna minä kuukausina tutkit varroamääriä ja aloitit torjuntia aikavälillä huhtikuu 2023 – maaliskuu 2024?

Menetelmä/tuote	Kuukausi, jolloin aloitit											
	2023											2024
	Huhtikuu	Toukokuu	Kesäkuu	Heinäkuu	Elokuu	Syyskuu	Lokakuu	Marraskuu	Joulukuu	Tammikuu	Helmikuu	Maaliskuu
Varroaseuranta (esim. punkin luonnollinen kuolleisuus)												
Kuhnurikakkujen leikkaus												
Muu biotekninen menetelmä, kuten pyydyskehä, sikiöiden poistaminen, emon häkitys												
Muurahaishappo – lyhytaikainen haihdutus (pistekäsittely)												
Muurahaishappo – pitkäaikainen haihdutus (esim. happoliina)												
Oksaalihappo – tiputus												
Oksaalihappo – höyrytys												
Kaupallinen tuote, kuten Hive-clean / Bienenwohl / Varromed												
Tymoli												
Muu kemiallinen tuote												
Muu torjuntatapa												